

Internationaal Monetair Falen

Het IMF meldde de afgelopen week dat de wereld in 2008-2009 een lichte recessie zal ingaan. Europa zal in de buurt van de nulgroei komen, met Nederland als gunstige uitzondering. Van de opkomende Aziatische economieën wordt nog een behoorlijke groei verwacht. De VS zullen nog groei kennen van "precies" 0,1 %, dus geen echte krimp.

Met deze voorspellingen heeft het IMF zich waarschijnlijk gediskwalificeerd als serieus te nemen onafhankelijke partij. De organisatie laadt de verdenking op zich aan de publicitaire leiband van de Amerikaanse beleidsmakers te lopen. Zaterdag 11 oktober meldde het IMF bij monde van Dominique Strauss-Kahn overigens wel dat het financiële stelsel op instorten staat.

De wijze waarop de Amerikaanse overheid haar burgers met statistische informatie voorlicht is eerder aan bod geweest. Afgaand op de meer betrouwbare cijfers van SGS (Shadow Government Statistics) kent Amerika al negatieve groei sinds 2005. Het ziet er niet naar uit dat er op korte termijn sprake zal zijn van een verbetering; een verder weglekken van welvaart uit de VS ligt meer in de lijn van de verwachtingen.

Dat er geen sprake is van een milde recessie maar van een zich steeds sneller verdiepende depressie moge blijken uit de volgende (niet uitputten-de) reeks constatering.

1. Instututen die tijdens de New Deal van Roosevelt zijn opgericht om de grote depressie van de dertiger jaren het hoofd te bieden zijn inmiddels ter ziele. Gedoeld wordt op de beide FM's. De FDIC is technisch failliet doch wordt overeind gehouden door de FED.
2. De Amerikaanse overheden (inclusief FED) gaan zich te buiten aan ongemeen drastische interventies in de "vrije markteconomie", de voorbeelden liggen voor het oprapen,
  - "redder" van zakenbanken en hypotheekbanken,
  - een noodplan van \$ 700 mld,
  - een met andere centrale banken gecoördineerde renteverlaging,
  - noodleningen door de FED direct aan het bedrijfsleven,
  - een belastingteruggave van \$160 mld,
  - de FDIC heeft het garantiebedrag voor gedupeerden van een bankcrash verhoogd
  - en de FDIC heeft min of meer onbeperkte toegang tot de geldpersen van de FED gekregen.Dit soort maatregelen zijn in het verleden eigenlijk alleen tijdens de grote depressie van de dertiger jaren getroffen.
3. Iconen van de bankwereld die alle grote crises overleefden zijn nu gesneuveld (Bear Stearns, Lehman brothers, Washington Mutual etc). Van de voormalige grote zakenbanken is er geen één (als zakenbank) over.
4. De Amerikaanse regering haalt qua onheilspellend taalgebruik alles uit de kast om een –op zich onvoldoende- noodhulpplan door de volksvertegenwoordiging te loodsen.
5. Grote bedrijven en pijlers van de "American way of life" (aansprekende namen zijn GM en Ford) staan op omvallen.

Door de rookgordijnen die door de Amerikaanse overheden, de FED en nu kennelijk ook door het IMF worden gelegd is het zicht op de ware aard van de problemen die zich voordoen aan velen ontnomen. Het proces krijgt daardoor iets van een veenbrand. De traditionele kenmerken van een depressie zijn bovendien wat minder waarneembaar aanwezig.

Opvallend is bijvoorbeeld dat de bij een "depressie oude stijl" behorende deflatie niet zichtbaar wordt in de prijzen van gewone consumptiegoederen. Voor officiële instanties een welkome reden om het bestaan van een depressie glashard te ontkennen. In werkelijkheid echter is er via de financiële sector sinds de uitbraak van de subprime crisis al \$13.000,- mld aan waarde van onroerend goed en waardepapier in rook opgegaan. Per dag komt daar op het ogenblik al snel een triljoen dollar (in de VS) bij. Ook dat is een vorm van deflatie. Dat de prijzen voor consumptie (nog) niet dalen is tekenend voor de afnemende koopkracht van de Amerikaanse burger.

Ook de werkloosheid doet op het eerste gezicht niet denken aan een "depressie oude stijl". In de dertiger jaren bedroeg de werkloosheid meer dan 30%. Zelfs als de cijfers van SGS worden gehanteerd blijft de werkloosheid met 10%-12% daar nu ver bij achter.

Als nauwkeuriger wordt waargenomen dan wordt zichtbaar dat de depressie zich in een nieuwe gedaante aandient en dat onder de oppervlakte van de officiële cijfers zich een verwoestend proces aan het voltrekken is. Steeds meer Amerikanen komen in (laagwaardige) deeltijdbanen terecht, ze zijn weliswaar niet werkloos maar niettemin onvolledig werkzaam.

Als deze vorm van inactiviteit wordt verdisconteerd in de werkloosheids-cijfers dan wordt het depressieniveau wel degelijk benaderd. Daarenboven wordt de kwaliteit van de beschikbare arbeidsplaatsen steeds lager. Industrie verdwijnt uit Amerika om een aantal redenen, de belangrijkste zijn:

- outsourcing naar derde wereld landen levert "merkeigenaren" (Nike, HP, IBM, etc) meer winst op,
- maximaliseren en vervolgens aan het bedrijf onttrekken van aandeelhouderswaarde leidt tot minder investeren, minder sociaal kapitaal, hogere bedrijfsschulden en dus kwetsbaarder bedrijven.
- import vanuit zich ontwikkelende landen neemt razendsnel toe.

De hierdoor veroorzaakte transfer van welvaart wordt vooral gevoeld door degenen die hun werkgelegenheid zien verdwijnen. Enige groei van de werkgelegenheid kan nog gevonden worden in de laagwaardige dienstverlening. Het betreft daar banen die:

- geen sociale en economische zekerheid bieden,
- geen scholing vereisen,
- gebaseerd zijn op een tijdelijk contract,
- geen pensioenvoorziening bieden en
- slecht betaald worden.

Een steeds groter deel van de voormalige Amerikaanse middenklasse komt door het wegvallen van werkgelegenheid in de maakindustrie, terecht, vaak in deeltijd, in de fuik van de laagwaardige dienstverlening. De gevolgen daarvan worden inmiddels goed zichtbaar. In de officiële cijfers wordt deze ontwikkeling niet getoond.

De Amerikaanse beurs bevestigt het geschetste beeld. De neerwaarts gerichte beweging versnelt onder druk van een aanhoudende stroom van negatieve berichten uit de financiële sector en de reële economie.

Waar met goede wil een sinds 2003 bestaand opgaand kanaal kon worden herkend is dat nu gebroken.

Zelfs een sinds begin 90er jaren oplopende steunlijn begint in zicht en dus in gevaar te komen. De negatieve crossing van lange gemiddelden in begin 2008 was kennelijk een voorbode van een langduriger neergaande beweging. Ook de ontwikkelingen op beurzen wijzen in de richting van een gestarte depressie.

De thans in gang gezette mondiale systeemcrisis in de financiële sector is niet de echte oorzaak van de beschreven gang van zaken, het is het deel van het proces dat het eerst uit de hand liep. Vanzelfsprekend vergroot de financiële crisis de kans op een snelle verbetering niet. In Europa worden banken op enige schaal genationaliseerd, hulp wordt omgezet in deelneming in het aandelenkapitaal, en er gaan zelfs al stemmen op de genationaliseerde banken voorgoed in overheidsbezit te laten.

In de VS is tot nu toe een andere weg gekozen, daar is vooral sprake geweest van verdere concentratie van de financiële macht bij de (private) eigenaren van de FED. Geen enkele bank die mede-eigenaar is van de FED is tot nu toe in moeilijkheden gekomen. Deze bank-aristocratie heeft tegen gunstige voorwaarden en vaak met door de FED nieuw voor de gelegenheid gecreëerde liquiditeit, voormalige concurrenten of aantrekkelijke delen daarvan kunnen inlijven. De laatste dagen wordt ook in de VS gesproken (uiteraard niet in bancaire kringen) over nationalisatie i.p.v. het omslachtige opkopen van slechte vorderingen met publieke middelen..

De Amerikaanse president Jefferson (1743-1826) verzuchtte in een ver verleden: *"I sincerely believe that banking institutions are more dangerous to our liberties than standing armies. Already they have raised up a money aristocracy that has set the government at defiance. The issuing power should be taken from the banks and restored to the people to whom it properly belongs."*

De financiële sector is, ditmaal ééndrachtig samenwerkend met eigen mensen in de Amerikaanse regering, wederom een belangrijke speler geweest in de creatie van de randvoorwaarden voor een, nog steeds ontkende, grote depressie.

Zo gezien heeft de uitspraak van Jefferson niets aan actualiteit ingeboet.